

Orgaan- en weefseldonatie

Topzorg dichtbij huis.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Wetgeving	3
Twee types donoren	4
Verschillende soorten donaties	5
Donatie van het lichaam aan de wetenschap	7
Verloop orgaandonatie	8
Kostprijs	10
Ethiek	10
Registratie wilsverklaring	11
Ondersteuning en vragen	12

1. Inleiding

Wanneer een arts met u heeft gesproken over orgaandonatie, wil dit wellicht zeggen dat u een familielid, een partner of een dierbare persoon bent verloren of waarvan u binnenkort afscheid van moet nemen. Wij wensen u alvast heel veel sterkte met het verwerken van dit groot verdriet.

De arts of transplantatiecoördinator zal u waarschijnlijk vertellen hoe orgaandonatie in zijn werk gaat. Als familie kan dit een indrukwekkende gebeurtenis zijn, omdat u zich in een moeilijke situatie bevindt. Wij zullen u zo veel mogelijk proberen bij te staan en te ondersteunen waar nodig.

2. Wetgeving

Orgaan- en weefseldonatie blijft tot op heden een moeilijk bespreekbaar onderwerp omdat dit automatisch met het levenseinde wordt geassocieerd. Toch is het van 'levensbelang' omdat de nood in België heel hoog is.

Daarom is de wet van 13 juni 1986 betreffende orgaandonatie gebaseerd op het principe van de "stilzwijgende toestemming": van elke Belgische burger of inwoner die sedert tenminste 6 maanden ingeschreven is in het vreemdelingenregister, wordt verondersteld dat hij/zij donor is, behalve wanneer hij/zij verzet aantekent.

Vervolgens wordt na het vaststellen van de hersendood het rijksregister gecontroleerd op toestemming of verzet. Indien er niets is geregistreerd, zal de arts altijd nagaan bij de familie hoe zij hier tegenover staan. Het is daarom belangrijk dat je orgaandonatie bespreekt binnen jouw familiekring. Zo vermijdt u dat er op een zeer emotioneel moment een moeilijke beslissing moet genomen worden.

3. Twee types donoren

1. Orgaandonatie na hersendood

Als een persoon hersendood is, wil dit zeggen dat er geen activiteit meer is in de hersenen. De vitale functies van het lichaam (bloeddruk, ademhaling) worden verder ondersteund door medicatie en apparatuur.

Wanneer de hersendood wordt vastgesteld, is een persoon overleden. In afwachting van de donorprocedure verblijft de overledene op de afdeling Intensieve zorg. De familie kan daar in alle sereniteit afscheid nemen. Het team bepaalt in overleg met de familie wanneer de overledene naar de operatiezaal gebracht wordt. Nadien wordt het lichaam van de overledene naar het mortuarium gebracht.

2. Orgaandonatie bij medische uitzichtloosheid

Soms wordt er gekozen voor orgaandonatie bij medische uitzichtloosheid. Er is dan geen uitzicht meer op een kwaliteitsvol leven. Het overlijden wordt in de operatiezaal vastgesteld nadat de ondersteunende behandeling werd stopgezet.

De familie kan ervoor kiezen om aanwezig te zijn bij het stopzetten van de behandeling en het overlijden. Na de donorprocedure wordt het lichaam van de overledene overgebracht naar het mortuarium.

4. Verschillende soorten donaties

1. Orgaandonatie voor transplantatie

In dit verband zullen de zogenaamde "edele" organen na de dood bij de donoren worden verwijderd en direct na de verwijdering worden getransplanteerd.

Dit zijn organen zoals het hart, de longen, de lever, de nieren, de alvleesklier, de darmen, de gevasculariseerde samengestelde weefsels (bijvoorbeeld het gezicht, de ledematen, enz.).

2. Donatie van weefsels en cellen voor transplantatie

Menselijk lichaamsmateriaal gaat over:

- Cellen: stamcellen, huid...
- De weefsels:
 - Kraakbeen, pezen...
 - Slagaders, hartkleppen...
 - Hoornvlies...
- Embryo's, foetaal weefsel...
- De afscheidingen, de vloeistoffen...

Dit type van menselijk lichaamsmateriaal zal de falende functie in een ontvangende patiënt herstellen. Zicht kan worden hersteld met een hoornvlies-transplantaat en een ernstig verbrande patiënt kan bijvoorbeeld baat hebben bij een huidtransplantatie.

Één enkele donor kan tot 8 levens redden met zijn organen en tot 100 levens redden/verbeteren met zijn weefsels.

3. Donatie van menselijk lichaamsmateriaal voor de vervaardiging van geneesmiddelen

Uit gen-, weefsel- of celmonsters kunnen geneesmiddelen worden vervaardigd. Deze zullen het mogelijk maken om nieuwe behandelingen en nieuwe horizonten aan te bieden aan een groot aantal patiënten die lijden aan ziekten zoals de ziekte van Alzheimer, kanker, ernstige brandwonden, enz.

4. Donatie van menselijk lichaamsmateriaal voor onderzoeksdoeleinden

Deze vorm van donatie kan toegepast worden bij een overleden persoon, maar ook tijdens het leven (tijdens een operatie, medisch onderzoek...). Organen, weefsels, cellen en ander materiaal kan gedoneerd worden voor onderzoeksdoeleinden, bijvoorbeeld een tumor, een leverkwab, de hersenen, DNA...

In alle gevallen zal dit onderzoek altijd worden uitgevoerd om de pathologieën beter te begrijpen en de ontdekking van nieuwe, meer geschikte behandelingen mogelijk te maken en zo een betere patiëntenzorg te bieden zoals bij kanker, infectieziekten, hart- en vaatziekten, zeldzame ziekten...

Opmerking: dit type van donatie is nog anders dan de donatie van lichamen aan de wetenschap.

5. Donatie van het lichaam aan de wetenschap

U kan ervoor kiezen om uw lichaam, na uw overlijden, ter beschikking te stellen aan de wetenschap. U lichaam wordt dan gebruikt voor medisch-wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Bijvoorbeeld dissecties door studenten geneeskunde, wetenschappelijk onderzoek...

Hiervoor kan u een eigenhandig geschreven, gedateerde en door u ondertekende verklaring/testament opstellen. Dit moet u vervolgens opsturen naar een universiteit naar keuze. Neem vooraf contact op met de universitaire instelling die u kiest, want de nodige documenten en voorwaarden kunnen verschillen.

Eenmaal de universiteit uw wilsverklaring heeft ontvangen, krijgt u een kopij van het testament om dit aan uw vertrouwenspersoon te geven. Uzelf krijgt een kaartje dat u kan bewaren in uw portemonnee, bij voorkeur bij uw identiteitskaart.

Na een verblijf van onbepaalde duur, dat veelal 1 tot 2 jaar kan duren, zal de universiteit volgens de wettelijke bepalingen het lichaam vrijgeven, rekening houdend met de wilsbeschikking van de overledene. Wetenschappelijke instellingen betalen nooit om een lichaam te verkrijgen. Bovendien zijn alle kosten verbonden aan het overlijden ten laste van de familie of de erfgenamen.

Toch kunnen de universiteiten onder bepaalde voorwaarden een lichaam weigeren:

- ·Bij laattijdig verwittigen en bezorgen van het lichaam
- ·Indien er een medico-legale autopsie heeft plaatsgevonden
- ·Zwaar beschadigde lichamen (recent ongeval of een operatieve ingreep) omdat de conserveringsmethode dan niet zou kunnen toegepast worden
- ·Bij een voorgaande orgaantransplantatie
- ·Bij overlijden in het buitenland

6. Verloop orgaandonatie

Potentiële donor

Bij een potentiële donor waarbij orgaandonatie kan uitgevoerd worden, wordt na het multidisciplinair overleg met de behandelende artsen de opvolging en de beslissing door het team van intensivisten genomen. De intensivist van de Sint-Jozefskliniek neemt vervolgens contact op met de transplantcoördinator van UZ Gent. De orgaandonatie gebeurt steeds in samenwerking met UZ Gent. Vervolgens wordt het nationaal rijksregister door de transplantcoördinator geraadpleegd betreffende de wens van de overledene. De familie in eerste graad kan verzet uiten.

Vervolgens wordt Eurotransplant ingelicht door de transplantcoördinator van UZ Gent. Eurotransplant is een internationale non-profitorganisatie die een lijst opstelt van alle patiënten die wachten op een orgaan, dossiers bijhouden van alle donoren van de staten die lid zijn en ook zij zullen de organen toewijzen aan de meest geschikte ontvanger.

Karakteriseren

Alle weggenomen organen moeten voor de transplantatie eerst worden gekarakteriseerd door een arts. Hierbij moet alle relevante informatie over de kenmerken van de organen ingezameld worden.

Deze informatie is nodig om de geschiktheid van het orgaan voor transplantatie te evalueren, om de risico's voor de ontvanger zo klein mogelijk te maken en om de toewijzing van organen te optimaliseren.

In geval van donatie na overlijden moet deze informatie worden ingewonnen bij de familie van de overleden donor of bij andere personen.

Toewijzing

Één van de taken van Eurotransplant is het toewijzen van organen aan de meest geschikte ontvanger.

Met behulp van een geavanceerd computerprogramma kan Eurotransplant in een oogwenk een 'matchlist' maken om elk orgaan toe te wijzen aan een geschikte ontvanger.

Wegneming

Het wegnemen en transplanteren van organen van overleden personen wordt uitgevoerd door een arts van een transplantatiecentrum in een transplantatiecentrum of in een ziekenhuis.

Nadat de potentiële donor werd aangeboden aan Eurotransplant en de toewijzing van de organen plaatsvond, kan er een planning tot orgaandonatie opgemaakt worden. Het transplantteam van UZ Gent komt ter plaatse en organiseert alles voor het wegnemen van de organen en de transplantaties.

Transporteren

Voor het vervoer van organen moeten de nodige werkprocedures voorhanden zijn om de integriteit van het orgaan tijdens het vervoer en een passende duur van het vervoer te waarborgen.

7. Kostprijs

Donaties van organen

Donaties van organen van levende en overleden donoren zijn vrijwillig en onbetaald.

Kosten voor het wegnemen van organen

De kosten van het wegnemen van organen zijn vastgesteld door nomenclaturen van de gezondheidszorg.

Als donor betaalt u niks. De kosten worden verdeeld onder de verschillende ontvangers. De begrafenis kosten daarentegen blijven ten laste van de familie van de donor.

8. Ethiek

Anonimiteit

De identiteit van de donor en de ontvanger mogen niet worden meegedeeld.

Respect voor de overledene

Het wegnemen van de organen en het sluiten van het lichaam moeten gebeuren met respect voor de overledene.

9. Registratie wilsverklaring

Indien u wenst, kan u uw wilsbeschikking op verschillende manieren bekendmaken:

- Bij het gemeentebestuur, dienst bevolking: Daar krijgt u een formulier waarop u kan aanduiden of u akkoord gaat met het wegnemen van organen of dat u zich ertegen verzet.
- Via de elektronische zelfregistratie op www.mijngezondheid.be onder de rubriek: 'Diverse donaties en wilsverklaringen'. Elektronische zelfregistratie is alleen van toepassing voor mensen die meerderjarig zijn en hun wil kunnen uitdrukken.
- Bij uw huisarts

Als het formulier eenmaal ingevuld is, wordt dit automatisch geregistreerd in het Rijksregister. Voordat er organen worden weggenomen raadpleegt de transplantcoördinator het Rijksregister om de wil van de betrokkene te kennen. Dit kan 24 op 24 uur geraadpleegd worden.

Je kan zo veel van mening veranderen als u wilt.

Als er geen wilsverklaring in het Rijksregister opgenomen is, moeten de arts en de transplantatiecoördinator zich wenden tot de familie van de donor (papa, mama, echtgeno(o)t(e), broers, zussen...).

10. Ondersteuning en vragen

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen of hebt u nood aan extra ondersteuning dan mag u contact opnemen met uw behandelend arts of met Hanne Verhelst (verpleegkundige intensieve zorgen hanne.verhelst@sjki.be 051 33 42 41).

vzw Sint-Jozefskliniek

Ommegangstraat 7, 8870 Izegem | 051 33 41 11 | www.sint-jozefskliniek-izegem.be
SJKI, topzorg dicht bij huis!

